

16. august 2019

UKA 2019/55

Inatsisartut Suleriaasianni § 33 naapertorlugu aalajangiiffigisassatut siunnersuut imaattoq matu-muuna saqqummiuppara:

Kalaallit Nunaanni politimesteri nunap ilaani aalajangersimasuni immikkut akuersissuteqartarsinnaannera periarfissaqartillugu nunami maani inunnik angallassissutini biilini assakaasut quaannaveeqqutillit atoqqusaajunnaarnissaat siunertarlugu naalagaaffeqatigiinni oqartussaaffinnut saaffigineqqullugit Naalackersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Steen Lyngø, Demokraatit)

Tunngavilersuut

Maani Kalaallit Nunaanni amerlasuut - immaqqa amerlanerpaat - ukiukkut assakaasut quaannaveeqqutillit atortarpaat. Biilit tunngalluarnerusarput bremsernermilu uningasuarnerusarput, aqqusineq quasatsillugu. Assakaasunilli quaannaveeqqutilinnik atuineq ajornaatsuinnaangilaq: Ilisimaneqarpormi assakaasut quaannaveeqqutillit aqqusinernik assut nungullarsaasartut pissutaasarlutik asfalerinermut aningaasartuuteqarujussuarternermut.

Assakaasunilli quaannaveeqqutilinnik atuinerup kinguneranik asfaltimerngit ujaraaqqallu pujoralaat silaannarmut teqqalasarput iijorarneqartarlutillu - taakkulu biilit eqqarfianeersutut pujutut ulorianartigaat. Isumaqartoqarpoq pujoralak aqqusinerneersoq puallulertarnermut pissutaasinnaasoq aamma pualluutininik ajornerulersitsiinnarani aamma uummalluutininik ajornerulersitsisinnaasoq.

Ajornartorsiut tamanna nunatsinni maannamut eqqarsaatigisorsuusimangilarput - Norgemili Sverigemilu ukiut 20-t kingullit ingerlanerini illoqarfinni assakaasunik quaannaveeqqutilinnik atuineq killilersimaarniarneqarnikuvoq.

Soorlu Norgemili illoqarfinni Oslomi, Trondheimimi Bergenimilu quaannaveeqqutilinnik assakaasunik atuineq akitsuuteqartinneqarmat illoqarfinni pineqartuni quaannaveeqqutilinnik assakaasunik atuineq apparuarujussuarsimavoq. Sverigemili Stockholmimi, Uppsalami aamma Gøteborgimi aqqusineeqqat aqquserngillu ilaanni quaannaveeqqutilinnik assakaasoaarluni biilerneq inerteqqutaavoq.¹

Sverigemili paasisimasallit akornanni oqallinnermi illersorneqarpoq assakaasut quaannaveeqqutillit atugaanerit inerteqqutaalissasoq.²

---

¹ Paasisutissat Nordisk Ministerrådip nalunaarusiaainganneerput saqqummersumi 2016-mi: "Road dust and PM10 in the Nordic countries. Measures to reduce road dust emissions from traffic."

² Soorlu Dagens Nyheterimi pingaarnertut allaaserisami november 2013-meersumi allaaserineqartoq nakorsaatinut professorimit soraarnermit Bengt Fagrellimit.

Kisianni inerteqquteqarnermi aqqusinikkut angallannerup isumannaatsuunissaanut qanoq sunniuteqassava? Tamanna misissorneqarnikuuvoq. Norgemi misissuinerit marluk³ takutippaat assakaasunik quaannaveeqqutilinnik atuneq affaannangortinneqarpat aqqusinikkut angallannermi ajutoortarnerit 0,5 %-mik minnerusumik qaffattartut aamma aqqusinikkut angallannermi ajutoornerit kinguneranik inuit ajoquserarnerat 2 aamma 3 %-t missaani qaffariartartoq.

Qaffariaat qaffasissutut oqaatigineqarsinnaangilaq - qaffariaallu assakaasunik quaannaveeqqutilinnik atuinerup peqqinnangissusianut naleqqersuuttariaqarpoq. 2018⁴ misissuinerup takutippaa Skandiviami biilit quaannaveeqqutilinnik assakaasoqartinneqartarnerisa kinguneranik inuit inunngorneranniik toqunissaasa tungaanut agguaqatigiisillugu sivikinnerusumik inuuneqalersarnerannik kinguneqartartoq sipaarutitut naleqqiullugu⁵.

Ilisimasaq tamanna sianiginngitsuusaassanngilarput. Isumaqarpunga piffissanngortoq aamma nunatsinni inerteqquteqalernissatta oqaluuserinissaanut.

Nunatsinni ukiut kingullit ingerlanerini inuinnaat biilii amerleriapiloornikuupput aamma Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfiup kisitsisaatai naapertorlugit ullumi inuinnaat biilii 5000 sinnillit nalunaarsorneqarnikuupput. Taakku saniatigut lastbiileqarpoq assartuutinillu il.il. biileqarluni 1.500-t sinnilinnik. Aqqusinikkut angallatit motorillit amerlaqaaq aqquserngit takissusaannut naleqqiullugu aamma biilit ilarpasuit ukiukut⁶ quaannaveeqqutilinnik assakaasoqartinneqartarput. Pissutsit tamakku tamarmik sunniuteqartarput aqquserngup qaavaneersunik partikkiliniq silaannarmut teqqalasunit sunnerneqartarnitsinnut.

Tamanna tunngavigalugu isumaqarpunga aamma nunatsinni inuinnaat bilisa quaannaveeqqutilinnik assakaasoqartarnerisa inerteqqutaasalernissaat tulluassasoq. Nalunngilara isumannaatsuunissaq pillugu politiit innersuussutigisaraat assakaasut quaannaveeqqutillit atorneqartarnissaat kisianni Norgemi Sverigemilu misilittakkat takutippaat, assakaasunik quaannaveeqqutilinnik atuisoqarnerata kinguneranik isumannaallisaanikkut iluaqutissarsivigineqartarnerat annikitsuaasooq atuinerup peqqinnangissusaanut naleqqersuussigaanni.

---

³ "The safety effect of studded tyres in Norwegian cities", Lasse Fridstrøm, 2000, kiisalu "Effects on accidents of reduced use of studded tyres in Norwegian cities", rune Elvik, 2011. (Misissuinermi taakkunani marlunni misissuivigineqarput Oslo, Drammen, Stavanger, Bergen og Trondheim. Misissuinermi siullermi misissuisoqarput ukiut 1991/-92/-93 til 2000, aappaani piffissami 2002-miit 2009-mut misissuisoqarpoq).

⁴ "Live and Let Die? Life Cycle Human Health Impacts from the Use of Tire Studs". Furberg, Arvidsson, Molander, 2018.

⁵ Sverigemi assakaasunik quaannaveeqqutilinnik atuneq inuup inuuneranik 60-niik 770-nut sipaarutaasarpoq taamaakkaluartorli akeqartarpoq inuit inuunerini ukiunik 570-niik 2.200-nut (sunnuit ajortut 23-33 % pissuteqarput koboltimik piaanermik, kobolt atorneqartarpoq assakaasunik quaannaveeqqutilinnik sanaartornermi taamaattumik aamma Sverigep avataaniittunik eqquisarpoq).

⁶ Assakaasut quaannaveeqqutillit atoqusaasarput piffissami 1. oktobarimiit 30. aprili tikillugu.

Nioqquteqaqqusiunnaavinneq illoqarfiit ilaanni ajornartorsiutitaqarsinnaavoq. Tassani eqqarsaatigaara soorlu Tasiilaq, assut sivingasunik ataasiakkaanik aqqusineqartoq ukiukkut quatserluinnartartunik. Taamaattumik siunnersuutigaara Kalaallit Nunaanni Politimesteri najukkani immikkut akuersissuteqarsinnaatitaassasoq, illoqarfiit ataasiakkaat inerteqquteqarnermit eqqugaaqqunagit, najukkami pissutsit immikkuullarissut pissutigalugit.

Taamatut oqaaseqarlunga siunnersuut Inatsisartunut suliassanngortippara neriullunga Naalakkersuisut partiillu sinneri ilaliijumaartut.

Pisortanut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassai

Siunnersuutip kinguneranik Naalakkersuisut naalagaaffeqatigiinni oqartussaaffinnut qinnuteqartariaqassapput Kalaallit Nunaanni aqqusinikkut angallatit motoorillit ilusaat atortuilu pillugit nalunaarut atuuttoq allanngortinniassagunik. Allaffissornermi nukiit tassunga atorneqartussat ilinniagartuup ukiup 1/12-ani sulineranit akisunerunissaat naatsorsuutigineqanngilaq.

Siunnersuut pissutaalluni kommunit aqquserngit aserfallattaalinerannut aningaasartuutigisartagaasa sipaarfigineqarnissaat naatsorsuutigineqarsinnaavoq (asfaltilersuinermit)⁷.

Inuussutissarsiornermut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassai

Assakaasut quaannaveeqqutilit biilini atoqqusaajunnaarpata nunatsinni biilit atortuinik nioqquteqartartut nioqquteqassaangikkunik ikittuaqqanik assakaasunik quaannaveeqqutilinnik nioqquteqartalissapput. Paarlattuanik assakaasut ukiorsiutit allat nioqqutaanerat qaffassaaq. Ataatsimut isigalugu inerteqquteqarneq najukkami nioqquteqartartunut imatut sunniuteqarnaviangilaq.

Nioqquteqartartut toqqorsivimmini uninngasuutigisinnaasaat pillugit inerteqquteqarneq atortussanngortinneqassaaq naammattumik siusinaarluni nalunaaruteqaqqaarnikkut.

Innuttaasunut aningaasaqarnikkut allaffissornikkullu kingunerisassai

Biilillit ukiukkut assakaasunik quaannaveeqqutilinnik atuisartut atueqqusaajunnaarpata, akissaajartariaqassapput assakaasunut ukiorsiutinut quaannaveeqquteqanngitsunut.

Assakaasut ukiorsiutit naliginnaasumik akikinnerupput assakaasunit quaannaveeqqutilinnit.

---

⁷ Nuuk Kommunimi taamani immikkoortortami pisortaaup Sermitsiami 17. oktober 2007-mi allaaserineqartumi taggippaa kommunip aqqusinernut aningaasartuutaasa affaasa missaat pissuteqartut assakaasunik quaannaveeqqutilinnik atuinermik. Ukioq taanna aqqusinilerinermit atorneqarput 5 mio. koruunit.